Raseinių rajono savivaldybės
VISUOMENĖS
SVEIKATOS
BIURAS

RASEINIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ SVEIKATA 2020 METAIS

Raseiniai, 2021

Gyventojų mirtingumas

2020 m. Lietuvoje mirė 43 547 gyventojai – tai 5266 asmenimis daugiau nei 2019 m. Nuo kraujotakos sistemos ligų mirė daugiau kaip pusė, t. y. 52,7 proc. visų mirusiųjų (22 940 mirčių), nuo piktybinių navikų – 18,9 proc. (8 210 mirčių), dėl išorinių mirties priežasčių – 5,8 proc. (2 506 mirtys), nuo COVID-19 ligos – 5,2 proc. (2 266 mirtys), o nuo virškinimo sistemos ligų – 5 proc. (2160 mirčių) visų mirusiųjų.

2020 metais Lietuvoje ir Raseinių rajono savivaldybėje bendras mirtingumo rodiklis padidėjo. Palyginus pagrindinių mirties priežasčių mirtingumo rodiklius su 2019 m., Raseinių rajono savivaldybėje 2020 m. mirtingumo rodikliai sumažėjo vienoje ligų grupėje - piktybinių navikų. 2020 m. labiausiai padidėjo mirtingumo rodikliai dėl kvėpavimo sistemos ligų (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. **Mirtingumas pagal pagrindines mirties priežastis Lietuvoje ir Raseinių rajono savivaldybėje 2019-2020 m.**

Mirties priežastys	Metai	Iš viso Lietuvoje	Raseinių r. sav.	Iš viso Lietuvoje	Raseinių r. sav.	Rodiklio didėjimas/mažėjimas Raseinių r. sav. palyginus su 2019 m. (mat. vnt. – kartais)
		Abs. sk.		100 000 gyv.		
Bendras mirtingumas	2019	38281	511	1370,0	1618,5	1,27
	2020	43547	637	1558,2	2060,2	
Infekcinės ir parazitinės ligos	2019	629	7	22,5	22,2	1,17
	2020	719	8	25,7	25,9	
Piktybiniai navikai	2019	8042	102	287,8	323,1	0,88
	2020	8210	88	293,8	284,6	
Kraujotakos sistemos ligos	2019	20898	303	747,9	959,7	1,21
	2020	22940	358	820,9	1157,9	
Kvėpavimo sistemos ligos	2019	1204	14	43,1	44,3	1,67
	2020	1208	23	43,2	74,4	
Virškinimo sistemos ligos	2019	1922	19	68,8	60,2	1,45
	2020	2160	27	77,3	87,3	
Išorinės mirties priežastys	2019	2366	33	84,7	104,5	1,11
	2020	2506	36	89,7	116,4	
COVID-19	2020	2266	62	81,1	200,5	-

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Šalyje 2020 m. nuo kraujotakos sistemos ligų daugiausiai mirė moterys, nuo piktybinių navikų ir išorinių mirties priežasčių – vyrai. Panaši mirties priežasčių struktūra išliko ir Raseinių rajone (1 pav.). Nuo kraujotakos sistemos ligų (208 mirtys) ir virškinimo sistemos ligų (14 mirčių) daugiausiai mirė moterys, nuo piktybinių navikų (45 mirtys), Covid-19 ligos (37 mirtys), kvėpavimo sistemos ligų (19 mirčių) ir nuo išorinių mirties priežasčių (26 mirtys) – vyrai.

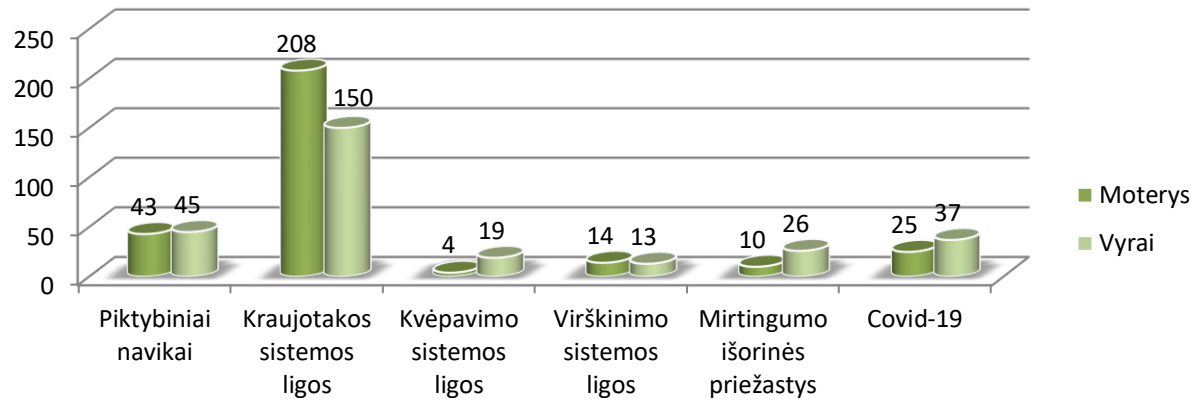

1 pav. **Pagrindinės vyrų ir moterų mirties priežastys Raseinių rajono savivaldybėje 2020 m. (abs. sk.)**

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Nuo išorinių mirties priežasčių Raseinių rajono savivaldybėje 2020 metais mirė 36 asmenys, t. y. 3 asmenimis daugiau nei 2019 m. Dažniausios išorinių mirčių priežastys 2020 metais yra: tyčiniai susižalojimai (savižudybės) – 15 atvejų, pasikėsinimai (nužudymai) – 3 atvejai (2 pav.).

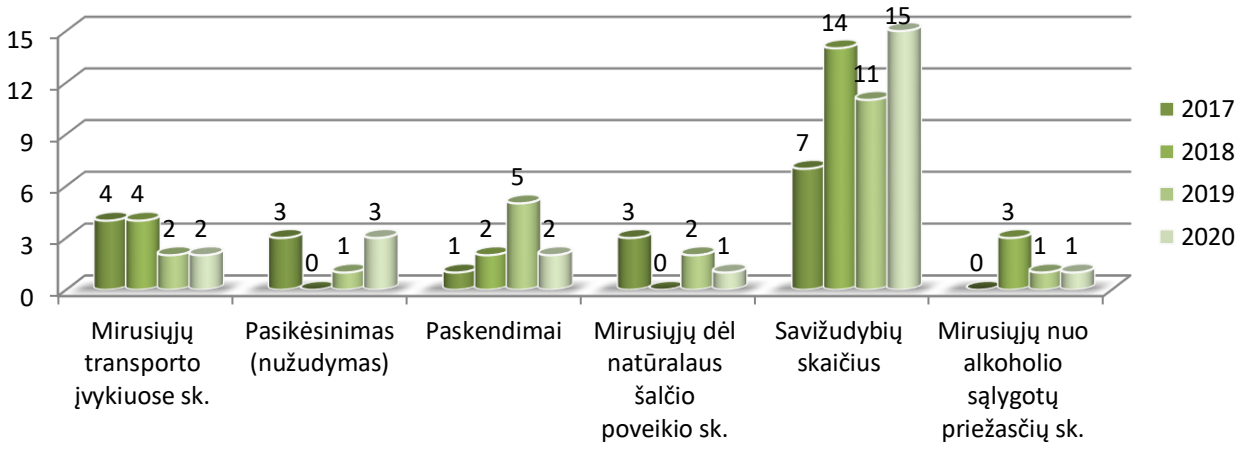

2 pav. **Mirtingumo dėl išorinių mirties priežasčių struktūra 2017-2020 m. Raseinių rajono savivaldybėje (abs. sk.)**

Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Gyventojų sergamumas

2019 m. Raseinių rajono savivaldybėje didžiausias sergamumas buvo kvėpavimo sistemos ligomis bei patirtos traumos ir kiti išorinių priežasčių padariniai. Trečioje vietoje jungiamojo audinio ir skeleto raumenų ligos (žr. 3 pav.). Lyginant 2019 m. su 2018 m. pastebima, jog fiksuojamas užregistruojamų ligų didėjimas, ypatingai odos ir poodžio ligomis.

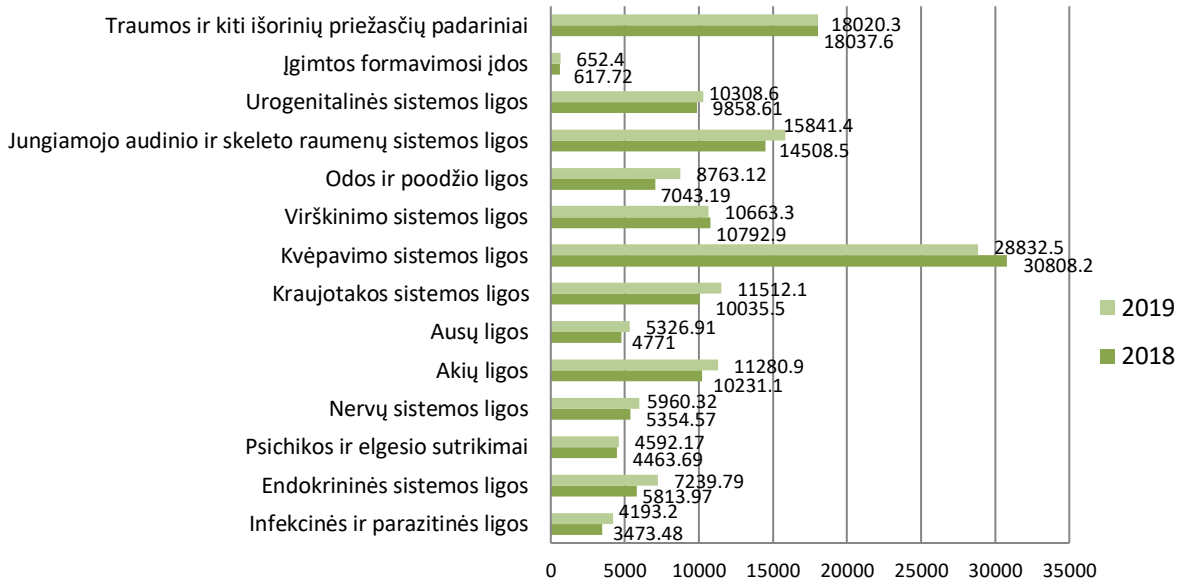

3 pav. **Pagrindinės sergamumo ligos Raseinių rajono savivaldybėje 2018-2019 m. (100000 gyv.)**

Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Lėtinės neinfekcinės ligos

Neužkrečiamosios ligos (širdies-kraujagyslių ligos, psichikos sutrikimai, onkologiniai susirgimai ir t.t.) yra dažniausia mirtingumo ir sergamumo priežastis. Žmonės suserga neužkrečiamosiomis ligomis dėl genetinių, biologinių, elgesio ir aplinkos veiksnių. Žmogaus elgesio ir aplinkos veiksnių neigiamo poveikio sveikatai sumažinimas ir kontrolė išlieka svarbiausia veikla, padedanti mažinti sergamumą neužkrečiamosiomis ligomis ir veikia jų vystymąsi. Tokie rizikos veiksniai, kaip rūkymas, alkoholio vartojimas, nutukimas, netinkama mityba, mažas fizinis aktyvumas ir stresinės situacijos, epidemiologiškai siejami su tam tikromis ligomis.

Kraujotakos sistemos ligos. Vienos iš labiausiai paplitusių ligų bendroje ligų struktūroje yra kraujotakos sistemos ligos. 2019 metais padidėjo sergamumas kraujotakos sistemos ligomis Raseinių rajono savivaldybėje. Moterų sergamumas kraujotakos sistemos ligomis buvo didesnis, nei vyrų (4 pav.). Analizuojant miesto ir kaimo gyventojų sergamumą pastebima, jog 2019 m. kaimo gyventojų sergamumas kraujotakos sistemos ligomis buvo didesnis nei miesto gyventojų.

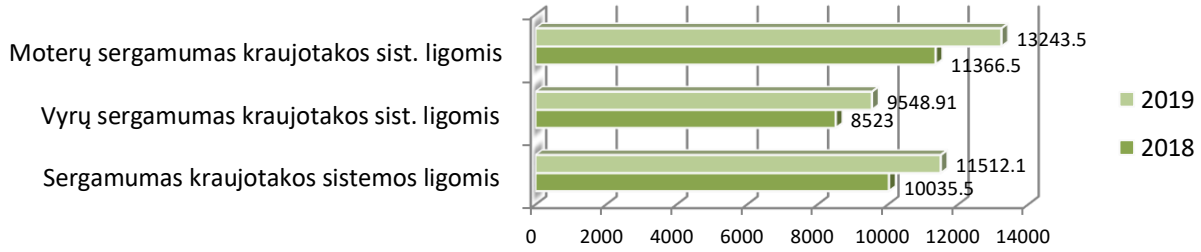

4 pav. **Raseinių r. sav. gyventojų sergamumas kraujotakos sistemos ligomis 2018-2019 m. (100000 gyv.)**

Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Kraujotakos sistemos ligomis Raseinių rajono savivaldybėje daugiausiai serga vyresnio amžiaus gyventojai (5 pav.).

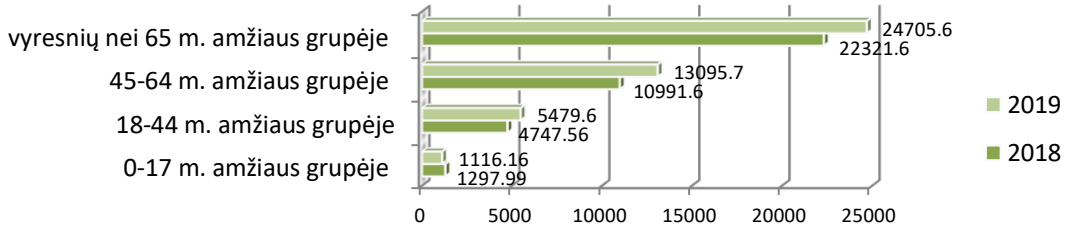

5 pav. **Kraujotakos sistemos ligų sergamumas pagal amžiaus grupes Raseinių r. savivaldybėje 2018-2019 m. (100000 gyv.)**

Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Iš kraujotakos sistemos ligų Raseinių r. savivaldybėje pirmauja hipertenzinės ligos. Antroje kraujotakos sistemos ligų struktūroje yra cerebrovaskulinės ligos. Sergamumas išemine širdies liga užima trečią vietą kraujotakos sistemos ligų sergamumo struktūroje (6 pav.).

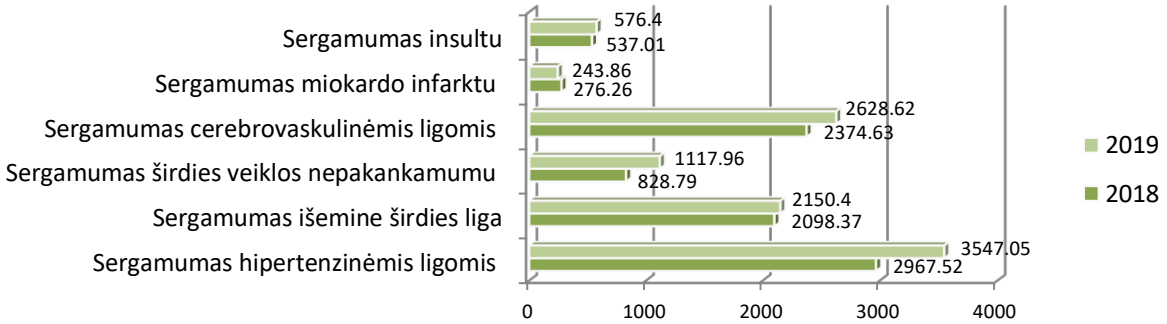

6 pav. **Raseinių r. savivaldybės gyventojų sergamumas kraujotakos sistemos ligomis 2018-2019 m. (100000 gyv.)**

Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Piktybiniai navikai. Piktybinių navikų daugėja visose pasaulio šalyse, o ankstyva diagnostika dažniausiai priklauso nuo pirminės grandies medikų – apylinkės terapeutų bei šeimos gydytojų, į kuriuos ligonis pirmiausia ir kreipiasi. Daug priklauso nuo paties ligonio žinių, požiūrio į savo sveikatą. Vadovaujantis PSO rekomendacijomis, tikėtina, kad vėžio galima išvengti, jei laiku diagnozuojama ir pradedama gydyti. Pastebima, kad 2020 m. Raseinių rajono savivaldybėje užregistruotas mažesnis mirtingumas piktybiniais navikais (7 pav.).

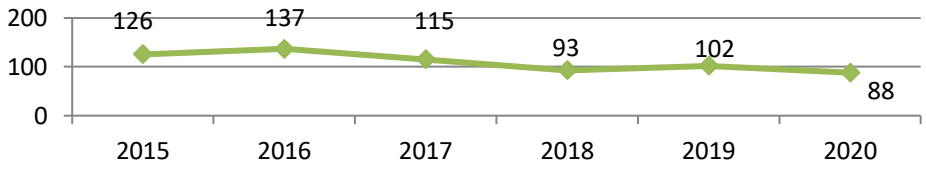

7 pav. **Mirtingumas piktybiniais navikais Raseinių r. savivaldybėje 2015-2020 m. (abs. sk.)**

Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Užkrečiamosios (infekcinės) ligos.

Infekcinės ligos – tai užkrečiamos ligos, kuriomis susergama jų sukėlėjams (bakterijoms, virusams, grybeliams, pirmuonims) patekus į organizmą ir jame toliau dauginantis. Užsikrečiama tiesiogiai nuo kitų organizmų (sergančių arba ligos nešiotojų), kartais - nuo užkrėstų daiktų arba išskyrų.

Užkrečiamos ligos, tokios kaip tuberkuliozė, gripas, erkinis encefalitas ir panašiai sukelia tam tikrus negalavimus ir sukelia žmogaus sveikatos būklės pakitimus, todėl būtina vertinti šių ligų plitimo tendencijas bei imtis reikiamų priemonių situacijai gerinti.

Gripas. Viena dažniausiai užregistruojamų infekcinių ligų – gripas. Tai sezoninis virusinis kvėpavimo takų susirgimas, dažniausiai pasireiškiantis rudenį ir pavasarį, kai dėl aplinkos poveikio bei vitaminų stokos nusilpsta žmogaus organizmas. Gripas – tai susirgimas, kuris paskatina lėtinių ligų paūmėjimą bei sukelią įvairias komplikacijas, todėl ypač svarbu imtis profilaktinių priemonių siekiant išvengti šio susirgimo.

2020 m. sergamumas gripu tiek visoje Kauno apskrities teritorijoje, tiek Raseinių rajono savivaldybėje išliko labai permainingas. Pastebima, kad daugiausiai gripo atvejų buvo registruota 7 savaitėje – 26 atvejai. 2021 m. 1-20 savaitės duomenimis Kauno apskrities teritorijoje buvo nustatyta 18 gripo atvejų, Raseinių rajono savivaldybėje - neregistruota (8 pav.).

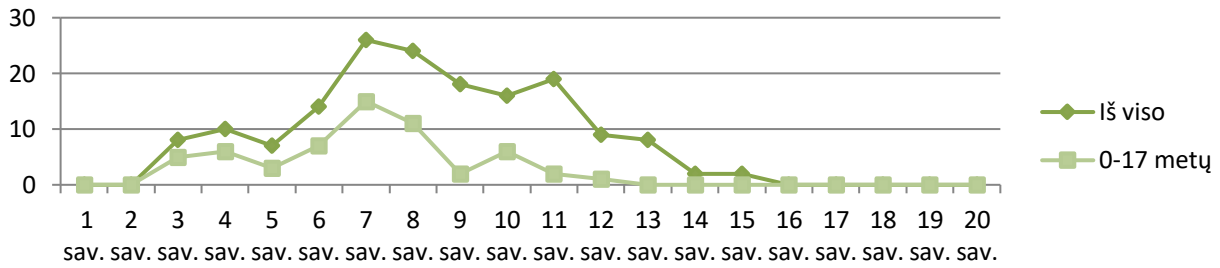

8 pav. **Sergamumas gripu Raseinių rajono savivaldybėje 2020 m. (1-20 savaitės duomenys) (abs. sk.)**

Šaltinis: Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie sveikatos apsaugos ministerijos Kauno departamentas

Tuberkuliozė. Tuberkuliozė – visuomenei pavojinga infekcija, kadangi tuberkuliozės bakterijos nuo sergančio asmens plinta gana lengvai, be to, valstybei brangiai kainuoja tuberkuliozės gydymas, nes ligoniai ilgai (apie 80 dienų) gydomi specializuotuose tuberkuliozės stacionaruose, ligonių gydymas ir priežiūra užtrunka ilgai (6-24 mėn., o kartais ir ilgiau).

Analizuojant Raseinių rajono gyventojų sergamumo tuberkulioze rodiklį, 9 pav. matyti, kad šis rodiklis 2019 metais sumažėjo lyginant su 2019 m.

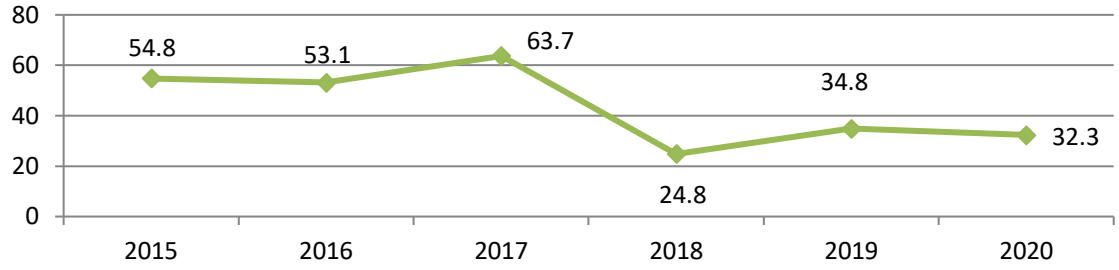

9 pav. **Sergamumas tuberkulioze 100 000 gyv. Raseinių r. savivaldybėje 2015–2020 m.**

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Raseinių rajono savivaldybėje 2020 m. užregistruota 10 naujų tuberkuliozės atvejų, 1 atveju mažiau nei 2019 m. (10 pav.).

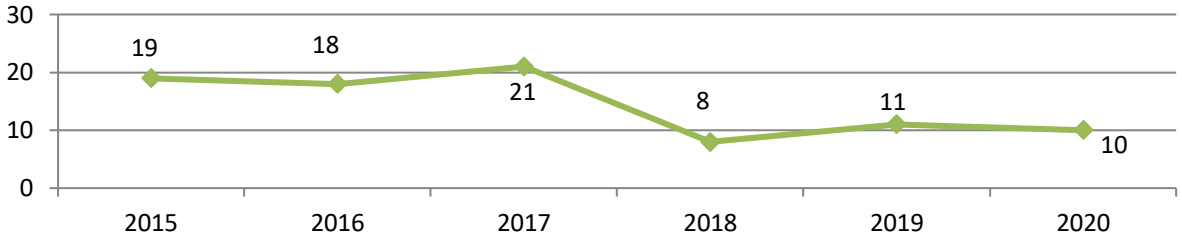

10 pav. T**uberkuliozės atvejų skaičius Raseinių r. savivaldybėje 2015–2020 m. (abs. sk.)**

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

Infekcinėmis ligomis žmonės gali susirgti ne vien kontaktuodami su sergančiais žmonėmis, tačiau taip pat ir kitais būdais. Pastaruoju metu vis daugėja infekcinių susirgimų atvejų, kuriuos sukelia gamtoje tykančios erkės. Erkės - voragyvių šeimos atstovės, kurių įkandimas gali sukelti rimtus žmogaus sveikatos būklės pakitimus. Plačiai žinomos erkių platinamos ligos yra Laimo liga ir erkinis encefalitas.

Sergamumas erkių platinamomis ligomis (EPL) tiesiogiai siejasi su erkių aktyvumu ir gausa. 2016-2020 m. stebima nežymiai didėjanti sergamumo EPL tendencija Raseinių rajone (11, 12 pav.). Sergamumas Laimo liga (LL) 5 kartus didesnis nei erkiniu encefalitu (EE).

Analizuojant Raseinių rajono sergamumo Laimo liga rodiklį, 11 pav. matyti, kad šis rodiklis 2020 metais 2,2 karto didesnis lyginant su 2019 m. (11 pav.).

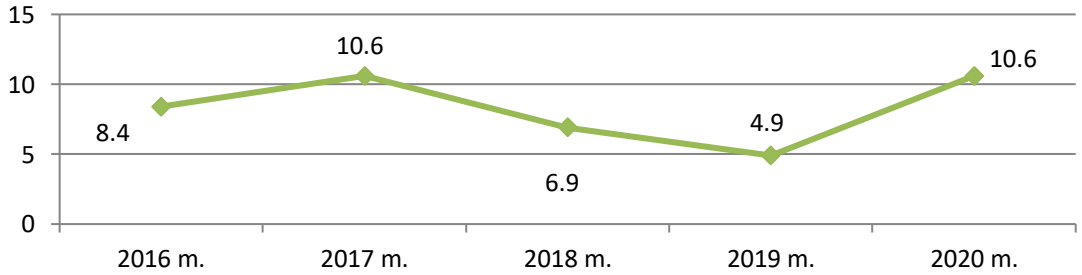

11 pav. **Sergamumas Laimo liga Raseinių rajone 2016-2020 m. (atv. sk. / 10 tūkst. gyv.)**

Šaltinis: Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos

2020 m. sergamumas erkiniu encefalitu Raseinių rajone buvo didesnis 1,4 karto, lyginant su 2019 m. (12 pav.).

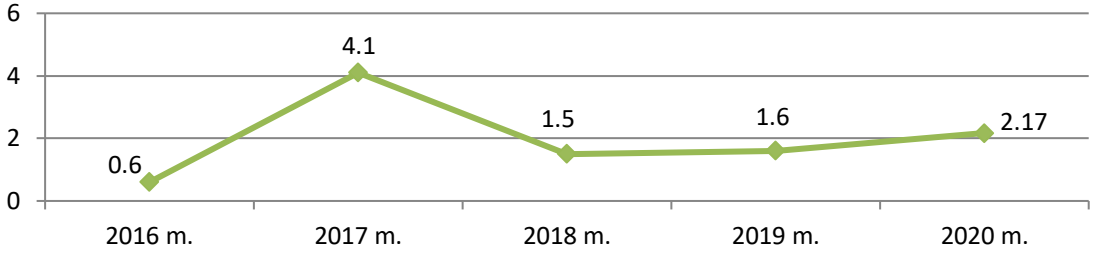

12 pav. **Sergamumas erkiniu encefalitu Raseinių rajone 2016-2020 m. (atv. sk. / 10 tūkst. gyv.)**

Šaltinis: Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos

ŽIV - žmogaus imunodeficito virusas - tai virusų grupė, kuri perduodama apsikeičiant kūno skysčiais. ŽIV tiesiogiai nenužudo. Jis nužudo suardydamas savo šeimininko imuninę sistemą ir tuo pačiu sudaro sąlygas ligas sukeliantiems mikrobams paplisti organizme. Užsikrėsti galima per lytinius santykius (ypatingai analinius), per tiesioginį kontaktą su užsikrėtusiojo krauju, taip pat motina gali virusą perduoti savo vaisiui nėštumo arba gimdymo metu ir kūdikiui žindymo metu.

2020 m. Kauno apskrityje viso užregistruota 15 nauji ŽIV atvejai. 7 atvejais mažiau lyginant su 2019 m. Raseinių rajone nebuvo užregistruota naujų ŽIV atvejų.

Analizę parengė:

Raseinių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanti visuomenės sveikatos stebėseną Asta Kavaliauskienė, (8 683) 55 044, el. p. astakavaliauskiene1@gmail.com